

Zamecki, Stefan

Uroczystość nadania imienia prof. dra Wojciecha Świętosławskiego auli Wydziału Chemii Uniwersytetu Warszawskiego

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 19/3, 633-635

1974

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



Sledząc rozwój myśli sądowo-lekarskiej od połowy XIX w. po najnowsze czasy prelegent podniósł, iż z wąskiego początkowo zakresu zostały z czasem wyodrębnione dziedziny: tanatologia, serohematologia, traumatologia, badanie rzeczowych dowodów, orzecznictwo ubezpieczeniowe i ocena postępowania fachowych pracowników służby zdrowia.

W dyskusji zabrał głos głównie prof. B. Popielski dorzucając wiele cennych szczegółów z dziejów katedr medycyny sądowej, zwłaszcza z ostatniego 50-lecia. Nadmienił, że odkrycie linii papilarnych przez J. E. Purkyniego we Wrocławiu w I połowie XIX w. stało się tak powszechne, iż przeszło do kryminalistyki, od chodząc od samej medycyny sądowej. Obiektywnie naświetlił rolę, jaką odegrał w czasie II wojny światowej niemiecki kierownik Zakładu Medycyny Sądowej w Krakowie, podejrzewany o spowodowanie zesłania prof. I. Olbrychta do obozu w Oświęcimiu. Zaakcentował wielką rolę L. Hirszfelda w osiągnięciu przez Polskę priorytetu w zakresie serohematologicznych badań w medycynie sądowej.

W dalszej dyskusji zabrali głos: doc. S. Szpilczyński, M. Lambert i dr habil. T. Heimrath. Prelegent podziękował za uwagi, które wykorzystała w swojej rozprawie. Rozprawa została pozytywnie oceniona przez zebranych.

Stanisław Szpilczyński, Leszek Barg

UROCZYSTOŚĆ NADANIA IMIENIA
PROF. DRA WOJCIECHA ŚWIĘTOSŁAWSKIEGO AULI WYDZIAŁU CHEMII
UNIwersytetu WARSZAWSKIEGO

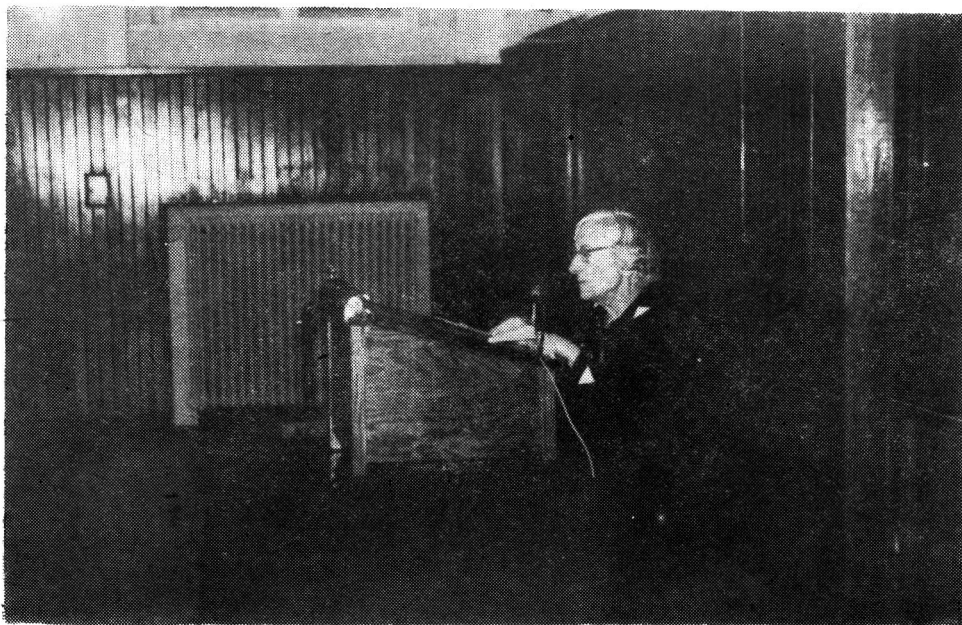
Dnia 1 marca 1974 r. odbyła się w siedzibie Wydziału Chemii Uniwersytetu Warszawskiego (ul. Pasteura 1) uroczystość nadania imienia prof. Wojciecha Świętosławskiego (1881—1968) auli tego Wydziału. Uczestniczyli w niej licznie zebrani goście oraz organizatorzy, w tym: wiceminister Przemysłu Chemicznego mgr S. Miernik, rektor UW prof. Z. Rybicki, prorektorzy UW prof. S. Kałużyński i prof. W. Rodewald, dziekan Wydziału Chemii UW prof. Z. Kęcki, prodiakani Wydziału Chemii UW doc. Z. Kublik i doc. S. Rubel, profesura krajowych uczelni, pracownicy Wydziału Chemii UW, studenci.

Po otwarciu uroczystości przez dziekana Wydziału Chemii UW, prof. Z. Kęckiego, wygłoszono dwa referaty: *Profesor Wojciech Świętosławski jako uczony i wychowawca* (prof. A. Dorabialska) i *Charakterystyka działalności Wydziału Chemii UW* (prof. Z. Kęcki). Następnie odbyło się nadanie auli Wydziału Chemii imienia profesora W. Świętosławskiego i odsłonięcie tablicy pamiątkowej, którego dokonali profesorowie S. Minc i A. Orszagh. Na zakończenie zabrała głos córka prof. Świętosławskiego — prof. J. Świętosławska — dziękując w imieniu rodziny uczonego za uhonorowanie jego działalności przez władze UW.

Profesor A. Dorabialska przedstawiła w swoim referacie główne osiągnięcia naukowe prof. W. Świętosławskiego. Stwierdziła, iż był on najwybitniejszą postacią polskiej fizykochemii XX wieku. Rozpoczął twórczą pracę naukową jako termochemik. Były to lata 1907—1918. Termochemia była jeszcze wówczas nauką bardzo młodą i dopiero zaczynała kształtować swe podstawy. W roku 1908 Wojciech Świętosławski zaczął ogłaszać serie prac, ujmujących w sposób syntetyczny cały materiał eksperymentalny, zdobyty dotąd w zakresie termochemii, a w szczególności w zakresie ciepła spalania związków organicznych i nieorganicznych. Sam przy tym wykonał setki pomiarów kalorymetrycznych. Rozważania swe nazwał analizą termochemiczną, wprowadził pojęcie charakterystyki termochemicznej wiązań i wykrył zależności energii wiązań atomowych od struktury cząsteczki. Te szerokie



Ryc. 1. Odśnięcie tablicy pamiątkowej



Ryc. 2. Profesor A. Dorabalska wygłasza referat

uogólnienia, oparte na bogatym materiale doświadczalnym, czynią Świętosławskiego obok Bertholeta i J. Thomsena twórcą termochemii.

Wspomniany kierunek badań był następnie w latach międzywojennych kontynuowany przez licznych uczniów Profesora — w tym zwłaszcza przez prof. A. Dorabialską — pod nazwą „mikrokalorymetrii”. Było to możliwe m.in. dzięki działalności Profesora jako konstruktora (zbudował: mikrokalorimetr adiabatyczny w kilku odmianach, kalorymetry przepływowy, labiryntowy i lodowy).

Drugi dział prac badawczych prof. W. Świętosławskiego — stwierdziła dalej referentka — to nauka o roztworach. Badania w tym kierunku prowadził on już w latach międzywojennych, tworząc tzw. „obulometrię”. Rozwój tej dyscypliny stał się możliwy również dzięki konstruktorskiej działalności Profesora (zbudował: obulioskop, obulometry różnicowy, z kolumną rektyfikacyjną, wielodziałowe, wielodeflegmacyjne).

W czasie II wojny światowej (W Stanach Zjednoczonych) prof. dr Świętosławski rozbudował naukę o roztworach, tworząc tzw. „kriometrię”. Również i w tej dziedzinie pracował twórczo jako konstruktor (zbudował kriometry: pojedynczy i różnicowy). W wyraźnym związku ze wspomnianym obszarem badań Profesora pozostają jego badania nad roztworami stałymi i eutektykami.

Trzecią dziedzinę badań prof. W. Świętosławskiego stanowiła fizykochemia węgla. Badania te rozpoczął on już w okresie dwudziestolecia międzywojennego, a kontynuował po II wojnie światowej. Stanowią one syntezę działalności Profesora.

Warto też za prof. dr A. Dorabialską zwrócić uwagę na szczególny talent wychowawczy Profesora. Problemowi temu poświęciła referentka obszerną część swego wystąpienia.

Inny charakter miał referat dziekana Wydziału Chemii UW prof. Z. Kęckiego. Referent zwrócił uwagę na zadania stojące przed Wydziałem Chemii UW jako instytucją realizującą wytyczne dydaktyczne i badawcze w zakresie programu chemizacji gospodarki narodowej. „Program ten — stwierdził mówca — stawia chemików wobec następujących zadań: zwiększenie kadry naukowo-badawczej i inżynierskiej chemików; zwiększenie kadry średniego personelu technicznego chemików; podniesienie poziomu nauczania chemii w szkołach średnich zawodowych i ogólnokształcących; wyposażenie istniejących ośrodków naukowo-badawczych i badawczo-rozwojowych w nowoczesną aparaturę i sprzęt; inwestycje budowlane umożliwiające rozwój ośrodków”.

Realizacja tych zadań dokonuje się sukcesywnie dzięki działalności kadry Wydziału Chemii UW (191 nauczycieli akademickich, w tym 21 profesorów i docentów, oraz 118 pracowników naukowo-technicznych). Osiągnięcia dydaktyczne i badawcze Wydziału Chemii UW są — jak wynika z referatu — pomimo różnych trudności bardzo poważne. Wspomnę — za prof. Z. Kęckim — że na Wydziale Chemii UW uprawiane są następujące dyscypliny badawcze: analiza chemiczna i instrumentalna wraz z analizą śladową, ukierunkowaną na ochronę środowiska, przy szczególnym rozwijaniu metod mikroanalitycznych oraz podstaw teoretycznych chemii analitycznej; elektrochemia strukturalna, szczególnie problemy podwójnej warstwy elektrycznej; chemia kwantowa; chemia organiczna, szczególnie synteza i analiza związków naturalnych, węglowodanów i peptydów; chemia i diagnostyka plazmy; radiochemia i chemia radiacyjna; optyka nieliniowa i badania dielektryczne; chemia i technologia polimerów; fizyko-chemiczne metody rozdzielania i oczyszczania substancji; spektroskopia molekularna.

Profesor Z. Kęcki poinformował też zebranych o wysiłkach zmierzających do unowocześnienia programu studiów na Wydziale Chemii UW.

Stefan Zamecki